

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

20 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka
(przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Adam Doliwa
SSN Mariusz Załucki

Protokolant Anna Matczak

po rozpoznaniu na rozprawie 20 września 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej K.K. oraz skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 11 kwietnia 2022 r., VI ACa 289/21,
w sprawie z powództwa K.K.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,

- 1. oddała skargę kasacyjną pozwanego;**
- 2. na skutek skargi kasacyjnej powódki uchyła zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) i również w tym zakresie oddała apelację pozwanego;**
- 3. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz K.K. 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych kosztów postępowania kasacyjnego**

Adam Doliwa
(R.N.)

Joanna Misztal-Konecka

Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

1. K.K., po ostatecznym zmodyfikowaniu powództwa, domagała się ustalenia, że umowa kredytu hipotecznego z 28 kwietnia 2008 r. zawarta pomiędzy nią a Bankiem.1 spółką akcyjną (obecnie Bankiem w W.) jest nieważna, ewentualnie ustalenia, że klauzula indeksacyjna kredytu do waluty obcej CHF zawarta w umowie tego kredytu hipotecznego, łączącej strony procesu, w szczególności § 2 zd. 2 umowy oraz w Regulaminie kredytu hipotecznego udzielanego przez Bank.2 w § 2 ust. 2, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2, § 13 ust. 7 i § 21 ust. 3, jest bezskuteczna względem powódki, a po stronie powódki istnieje obowiązek zwrotu na rzecz pozwanego kwoty kapitału kredytu w kwocie 341 000 zł, bez indeksacji do waluty obcej CHF wraz z odsetkami wyliczonymi zgodnie z oprocentowaniem określonym w umowie wynikającym z umowy kredytu równym LIBOR 3M (CHF) i marżą banku. Ponadto powódka domagała się zasądzenia od pozwanego na jej rzecz kwoty 91 016,14 zł oraz 8998,18 CHF – obu kwot z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 6 października 2016 r. do dnia zapłaty. Powódka wskazała, że domaga się od pozwanego zwrotu nienależnego świadczenia, na podstawie art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c., w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego z 28 kwietnia 2008 r., ewentualnie w związku z bezskutecznością klauzuli przeliczeniowej do CHF zawartej w tej umowie kredytu.

2. Wyrokiem z 11 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny z 28 kwietnia 2008 r. zawarta pomiędzy K.K. a Bankiem.1 spółką akcyjną (aktualnie: Bankiem w W.) jest nieważna (pkt I), zasądził od Banku w W. na rzecz K.K. 90 435,67 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 9 maja 2018 r. do dnia zapłaty oraz 8998,18 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 9 maja 2018 r. do dnia zapłaty (pkt II), oddalił powództwo główne w pozostałej części (pkt III) oraz rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt IV).

3. Wyrokiem z 11 kwietnia 2022 r., na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 11 lutego 2021 r. w punkcie drugim w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonych w punkcie drugim zaskarżonego wyroku kwot za okres od 9 maja 2018 r. do 3 lutego 2021 r. i za okres od 25 marca 2022 r. do dnia zapłaty (pkt Ia) oraz uwzględnił podniesiony przez pozwanego zarzut zatrzymania i ustalił, że zapłata przez pozwanego na rzecz powódki kwot zasądzonych w punkcie drugim zaskarżonego wyroku nastąpi w wypadku zaoferowania lub zabezpieczenia zwrotu przez powódkę otrzymanej od pozwanego kwoty 341 000 zł (pkt Ib), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II), rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt III).

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, z których dla rozstrzygnięcia skarg kasacyjnych najistotniejsze są następujące:

K.K., poszukując kredytu na spłatę uprzednio zaciągniętego kredytu mieszkaniowego, zasięgnęła rady doradcy finansowego Domu Kredytowego [...], w którym przedstawiono jej ofertę kredytu Banku.2. Pracownik Domu Kredytowego zapewniał powódkę, że jest to bezpieczny kredyt. Wskazał, że frank szwajcarski jest bezpieczną walutą, zaś wahania wynikające ze zmiany kursu walut będą niewielkie. Powódka była przekonywana, że wahania te mogą osiągnąć maksymalnie poziom do 20%. Zaproponowany powódce kredyt był dla niej korzystniejszy, gdyż posiadał niższe raty niż kredyt złotówkowy. Pośrednik finansowy przedstawił powódce symulację uwzględniającą wysokość raty w złotych polskich, jak i w walucie, do której miał być indeksowany kredyt. Przekazywane powódce informacje ograniczyły się do zaprezentowania konstrukcji raty, jej części odsetkowej i kapitałowej oraz zastosowania wskaźnika LIBOR, który zgodnie z zapewnieniami miał być bezpieczniejszy niż wskaźnik WIBOR. Powódka zapoznała się z umową, nie miała jednak możliwości negocjowania jej warunków. Postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji nie były indywidualnie uzgadniane między stronami. W odczuciu powódki zapisy dotyczące indeksacji miały odnosić się do czynności czysto technicznej i być wykorzystywane na potrzeby wyliczenia raty kredytowej. Na etapie ubiegania się o kredyt, jak również w dniu podpisywania umowy, nie zostały powódce przedstawione informacje odnośnie do sposobu

ustalania kursu CHF, według którego będzie przeliczone saldo kredytu. Powódka miała świadomość, że zmiana kursu będzie miała wpływ na wysokość raty, jednakże nie spodziewała się, że będzie również wpływała na wysokość salda.

Powódka 29 lutego 2008 r. złożyła wniosek o kredyt hipoteczny, w którym jako kwotę wnioskowaną wskazała 341 000 zł; jako walutę wnioskowanego kredytu określiła „CHF”. Kredyt miał być przeznaczony na spłatę kredytu mieszkaniowego w innym banku. Wraz z wnioskiem o udzielenie kredytu powódka złożyła na formularzu banku oświadczenie, że została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz, że, będąc świadoma ryzyka kursowego, rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej, że znane są jej postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Bank.2 w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, że została poinformowana, iż aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku. W ramach przedmiotowego oświadczenia potwierdziła również, że jest świadoma, iż ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość raty spłaty kredytu.

W dniu 6 maja 2008 r. została podpisana umowa kredytu, sporządzona 28 kwietnia 2008 r. Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w wysokości 341 000 zł, przy czym postanowiono, że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF. Okres kredytowania został określony na 480 miesięcy. Oprocentowanie kredytu zostało określone według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia umowy wynosiła 3,94167% w stosunku rocznym. Zmienna stopa procentowa ustalana była jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 1,10 punktów procentowych, oprocentowanie kredytu ulegało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF), przy czym szczegółowe zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania zostały określone w Regulaminie. W umowie określono, że kredytobiorca dokonuje spłaty rat kredytu obejmujących część kapitałową oraz odsetkową w terminach i wysokościach

określonych w umowie, spłata kredytu następuje w miesięcznych ratach równych, w okresie karencji kapitału płatne są wyłącznie raty odsetkowe, kredyt podlega spłacie w 480 ratach oraz, że raty kredytu i inne należności związane z kredytem pobierane są z rachunku bankowego, a kredytobiorca jest zobowiązany do utrzymywania wystarczających środków na rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej. Strony postanowiły, że w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie miały postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Bank.2, który stanowił integralną część umowy.

W § 2 pkt 2 Regulaminu zdefiniowano „kredyt indeksowany do waluty obcej” jako „kredyt, oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli”, a w § 2 pkt 12 zdefiniowano „Tabelę” jako „Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku”. Zgodnie z § 4 ust. 1 Regulaminu kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek wnioskodawcy bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej wnioskodawca wnioskuje o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej. W myśl § 7 ust. 4 Regulaminu, w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Stosownie do § 9 ust. 2 Regulaminu, raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności rat kredytu pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy według kursu sprzedaży, zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Stosownie do § 13 ust. 7 Regulaminu,

wcześniejsza spłata dokonywana jest w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku w momencie realizacji dyspozycji. Bank na wniosek Kredytobiorcy, może wyrazić zgodę na zmianę waluty kredytu, z zastrzeżeniem postanowień ust. 2-4 § 14 Regulaminu. Zmiana waluty kredytu realizowana jest na podstawie pisemnej dyspozycji Kredytobiorcy złożonej w placówce Banku. Obliczenie kwoty kapitału po zmianie waluty kredytu następuje w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na złote - według kursu sprzedaży waluty obcej do złoty, zgodnie z Tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany umowy kredytu.

Przy podpisywaniu umowy kredytu powódka złożyła na formularzu banku pisemne oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny oprocentowany zmienną stopą procentową została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej i jest świadoma ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu, a także oświadczenie, że w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że: będąc w pełni świadoma ryzyka kursowego rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej; znane są jej postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez Bank.2 w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej”; została poinformowana, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku; jest świadoma, że ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu; kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie; saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. Regulaminie.

W dniu 19 września 2011 r. we wszystkie prawa i obowiązki Banku.1 Spółki Akcyjnej, na podstawie art. 42e ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe wstąpił Bank.2 S.A. Następnie 31 grudnia 2012 r. Bank.3 S.A. w W. połączył się zgodnie z art. 124 pr.bank. oraz w trybie ustawy Kodeks spółek handlowych z Bankiem.2 S.A. Wskutek tego połączenia nastąpiło przeniesienie całego majątku Banku.2 S.A. jako banku przejmowanego na rzecz Banku.3 S.A. jako banku przejmującego. Bank w W. wykonujący działalność w ramach oddziału Banku.3 jest następcą prawnym Banku.3 S.A w W.

Kredyt został uruchomiony w jednej transzy, której wypłata nastąpiła 27 maja 2008 r. w kwocie 341 000 zł, co po przeliczeniu po kursie banku 2,0447 PLN dało kwotę 166 772,63 CHF. W dniu 10 kwietnia 2013 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, na podstawie którego powódka zyskała możliwość dokonywania spłat rat kredytowych bezpośrednio w CHF.

Powódka od 27 czerwca 2008 r. do 27 marca 2013 r. dokonywała spłat rat kredytowych w PLN. W tym okresie uiściła na rzecz banku łącznie 90 435,67 zł. Następnie na skutek zawarcia aneksu powódka, od maja 2013 r., dokonuje spłat w walucie CHF. W okresie od 16 maja 2013 r. do 27 grudnia 2014 r. powódka uiściła na rzecz banku łącznie 8998,25 CHF.

Pismem z 19 kwietnia 2018 r. pełnomocnik powódki wezwał pozwany bank do zwrotu wszystkich kwot zapłaconych przez K.K. w związku z wykonaniem umowy kredytowej łączącej strony postępowania, w szczególności kwot zapłaconych tytułem spłaty rat kredytu w wysokości 91 016,14 zł oraz 23 347,63 CHF w terminie do 28 kwietnia 2018 r. Pomimo wezwania, pozwany nie zapłacił na rzecz powódki żądanej kwoty; wezwanie to zostało doręczone pozwanemu 24 sierpnia 2018 r. [prawidłowo – 24 kwietnia 2018 r. – dopisek SN]. Odpis pozwu został doręczony pozwanemu 1 czerwca 2018 r.

4. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego co do tego, że w zawartej przez powódkę umowie kredytowej znajdowały się abuzywne klauzule indeksacyjne, przyznające przedsiębiorcy prawo do jednostronnego kształtowania wysokości świadczeń stron umowy oraz nieokreślające zakresu możliwego ryzyka kursowego. Konsekwencją abuzywności tych postanowień była nieważność umowy

kredytowej (upadek umowy kredytowej), skutkiem tegoż zaś był obowiązek zwrotu świadczeń nienależnych na podstawie art. 410 k.c. Równocześnie charakter stosunku prawnego kreowanego umową kredytową wyjaśnia istnienie interesu prawnego w uzyskaniu orzeczenia ustalającego nieważność umowy.

Sąd Apelacyjny zmienił natomiast wyrok w zakresie uwzględniającym zgłoszone przez powódkę roszczenie odsetkowe oraz uwzględnił podniesiony przez stronę pozwaną zarzut zatrzymania. Uznał bowiem, że umowa stała się trwale bezskuteczna dopiero na skutek oświadczenia powódki złożonego 28 stycznia 2021 r. przed Sądem Okręgowym co do świadomości skutków stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, zaś po obu stronach powstał wówczas obowiązek zwrotu spełnionych świadczeń. Przyjmując od tego momentu tygodniowy termin na spełnienie żadanego świadczenia przez stronę pozwaną, uznać należy, że opóźnienie po stronie pozwanego powstało 4 lutego 2021 r. Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie, oddalając żądanie powódki za okres od 9 maja 2018 r. do 3 lutego 2021 r.

Nadto Sąd Apelacyjny dostrzegł podstawy do uwzględnienia zarzutu zatrzymania, ponieważ pozwany bank złożył powódce oświadczenie woli o skorzystaniu z zarzutu zatrzymania w celu zabezpieczenia swojego roszczenia o zwrot wykorzystanego przez powódkę kapitału pismem z 11 marca 2022 r., doręczonym powódce, zgodnie z oświadczeniem jej pełnomocnika, 24 marca 2022 r. Uwzględnienie podniesionego przez pozwanego zarzutu zatrzymania skutkowało oddaleniem żądania powódki co do odsetek ustawowych za opóźnienie, poczynając od 25 marca 2022 r. Skuteczne skorzystanie przez stronę z prawa zatrzymania wyłącza bowiem opóźnienie w spełnieniu świadczenia stanowiącego przedmiot zatrzymania.

5. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargi kasacyjne wywiodły obie strony.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części, a mianowicie w zakresie punktów Ib, II i III. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił wyłącznie naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2

dyrektywy 93/13(dalej: „dyrektywa 93/13”); art. 385¹ § 1 i 2 k.c.; art. 69 ust. 3 pr.bank. oraz art. 65 k.c. i art. 358 § 2 k.c. – wszystkich w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz w zw. z motywem dwudziestym pierwszym dyrektywy 93/13; art. 189 k.p.c.; art. 385¹ § 1 i art. 385² k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, a także art. 496 w zw. z art. 497 w zw. z art. 455 w zw. z art. 481 § 1 k.c.

Pozwany domagał się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części, jak również uchylenia w części, tj. w zakresie I, II i IV sentencji wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 11 lutego 2021 r. i orzeczenia co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa także w tej części. Nadto zgłosił kilka dodatkowych i ewentualnych wniosków co do treści rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego domagała się jej oddalenia i zasądzenia na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

6. Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w części, a mianowicie w zakresie punktu Ia i Ib. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to art. 455 w zw. z art. 481 § 1 k.c. i art. 65 § 1 w zw. z art. 385¹ k.c. i art. 410 § 2 w zw. z art. 405 k.c. w świetle art. 4 ust. 3 akapit drugi w zw. z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej (dalej: „TUE”), zasady równoważności i skuteczności prawa UE, deklaracji nr 17 odnoszącej się do pierwszeństwa z Traktatu z Lizbony z dnia 13 grudnia 2007 r., art. 47 Karty Praw Podstawowych UE oraz art. 9, 90 i 91 Konstytucji i art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich; art. 455 w zw. z art. 481 § 1 w zw. z art. 385¹ i art. 410 § 2 w zw. z art. 405 k.c. w świetle art. 1, art. 7, art. 10 ust. 1 i 2, art. 76, art. 87 ust. 1 i art. 175 Konstytucji, a także art. 496 i art. 497 k.c. w zw. z art. 69 pr.bank. i art. 385¹ k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13.

Skarżąca domagała się uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w części, tj. w pkt Ia i Ib i zmianę poprzez oddalenie apelacji pozwanego w całości, ewentualnie uchylenia wyroku Sądu Apelacyjnego w części, tj. w pkt Ia i Ib i przekazania sprawy

do ponownego rozpoznania, a także zasądzenia od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Pozwany w odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

7. Strony niniejszego sporu zawarły umowę kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. Sądy *meriti* oceniły postanowienia dotyczące przeliczenia kwoty kredytu i spłat na CHF jako abuzywne postanowienia umowne, które nie wiążą konsumenta, a nadto stwierdziły, że po ich usunięciu umowa kredytu nie może dalej funkcjonować, to zaś nakazuje stwierdzić jej nieważność. Skarga kasacyjna pozwanego, mimo sformułowania w niej szeregu zarzutów, w istocie odnosi się do zagadnienia kwalifikacji postanowień umownych pozwalających bankowi na określanie kursu wymiany waluty jako abuzywnych (zarzuty 1-3, 7), niedopuszczalności zastąpienia niedozwolonych postanowień umownych innymi (zarzut 4), konsekwencji wyeliminowania z umowy niedozwolonych postanowień przeliczeniowych (zarzut 5), dopuszczalności powództwa o ustalenie (zarzut 6) oraz konsekwencji zastosowania prawa zatrzymania (zarzut 8). Zarzuty te są bezzasadne, przy czym zbędne jest odnoszenie się do zarzutu ósmego z powodów wskazanych w dalszej części uzasadnienia co do braku podstaw do skorzystania przez pozwanego bank z prawa zatrzymania.

8. Bezzasadne są zarzuty naruszenia art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, art. 385¹ § 1 i 2 k.c., jak też art. 385¹ § 1 i art. 385² k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13.

Odnosząc się do wskazanych zarzutów, podkreślić należy, że w niniejszej sprawie ani Sąd pierwszej instancji, ani Sąd drugiej instancji, dokonując ustaleń faktycznych, nie przyjęły, aby w umowie zawartej przez strony wyodrębnione były klauzula ryzyka walutowego i klauzula spreadu walutowego. Występujące w umowie klauzule określające mechanizm ustalania kursu waluty na potrzeby wykonania poszczególnych obowiązków umownych należy oceniać całościowo i nie sposób

ich rozdzielić. Wbrew wywodom zawartym w skardze nie jest możliwe podzielenie zawartych w umowie klauzul na dozwolone klauzule ryzyka walutowego oraz niedozwolone klauzule spreadowe, gdyż podział taki byłby sztucznym zabiegiem intelektualnym, niemającym odzwierciedlenia w umowie i innych dokumentach kształtujących treść stosunku prawnego stron. W konsekwencji prowadziłby on do rezultatu, w którym sąd tworzyłby na nowo treść umowy między stronami, co jest oczywiście niedopuszczalne.

Przechodząc do bardziej szczegółowych kwestii, trzeba wskazać, że wprawdzie Sąd Najwyższy zajmował pierwotnie stanowisko, że klauzule indeksacyjne nie stanowią postanowień określających główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., a jedynie pośrednio wywierają wpływ na wysokość świadczenia głównego (m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, i z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64), jednakże pogląd ten został zarzucony na rzecz stanowiska, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy. Jeśli bowiem zważyć, że stosownie do art. 69 ust. 1 pr.bank. przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu, wówczas nie powinno budzić wątpliwości, że obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu stanowi główne świadczenie kredytobiorców. Skoro tak, trudno podzielić stanowisko, że klauzula indeksacyjna nie odnosi się bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytowej, skoro wysokość tej sumy wprost kształtuje (zob. zwłaszcza wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021,

nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). W orzecznictwie TSUE również wskazano, że za warunki umowy, które mieszczą się w pojęciu określenia głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49 oraz liczne wyroki, które się na niego powołują).

Prawodawca unijny, a za nim polski ustawodawca, zdecydowali o wykluczeniu kontroli postanowień umownych określających główne świadczenia stron, ponieważ są one objęte należytą uwagą obu stron, a zatem można mniemać, że odzwierciedlają rzeczywistą wolę konsumenta. Jedyny wyjątek w tym zakresie poczyniono dla postanowień, które nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.). Analizowane klauzule indeksacyjne zawarte w umowie stron, jak prawidłowo stwierdziły Sądy *meriti*, nie sprostaly testowi transparentności.

W orzecznictwie TSUE wskazano, że wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu tak, by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r., Kásler i Káslerné Rábai, C-26/13, pkt 75 i kolejne, które się na niego powołują). W praktyce oznacza to możliwość ustalenia treści stosunku zobowiązaniowego, w tym zwłaszcza rozmiaru przyszłego świadczenia konsumenta, przy wykorzystaniu zobiektywizowanego kryterium przeciętnego konsumenta (zob. wyroki SN: z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

Sąd Najwyższy już wielokrotnie wskazywał, że postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji postanowienia umowy (regulaminu), określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020, nr 7-8, poz. 64; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22). Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku, przy czym dla tej oceny nie ma znaczenia, czy bank w rzeczywistości z tej swobody korzystał, niekorzystnie kształtując pozycję konsumenta.

Wbrew zarzutom skarżącego kwestionowane przez powódkę postanowienia stanowiące klauzule indeksacyjne są abuzywne, a zatem są od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść kredytobiorcy, chyba że następco udzieli on świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywróci skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Tego rodzaju okoliczność w niniejszej sprawie nie miała jednak miejsca.

9. W zakresie dalszych zarzutów skarżącego wskazać trzeba, że Sąd Najwyższy wyjaśnił w uchwale składu całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, m.in., że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce

tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1.), a ponadto w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2.). Zbędne jest przytaczanie argumentów szeroko przedstawionych w uzasadnieniu tej uchwały, do której należy odesłać, przypominając, że według art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała składu całej izby, z chwilą jej podjęcia, uzyskuje moc zasady prawnej, co oznacza, że wiąże inne składy Sądu Najwyższego.

10. Nie zasługuje wreszcie na podzielenie zarzut odmawiający powódce interesu prawnego w ustaleniu nieważności umowy kredytu. Zagadnienie interesu prawnego w kontekście tzw. spraw frankowych było już przedmiotem poszerzonej analizy Sądu Najwyższego. Opowiedziano się w tym zakresie za szerokim pojmowaniem interesu prawnego, o ile powód wykaże, że wyrok ustalający wywoła takie konsekwencje prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości. Ocena istnienia interesu prawnego musi uwzględniać to, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do danego stosunku prawnego i czy definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach tego stosunku lub mu zapobiegnie. Interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy założeniu uzyskania orzeczenia pozytywnego oraz przy analizie, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej (zob. np. wyrok SN z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, wraz z powołanym w nim orzecznictwem).

Należy więc przyznać rację powódce i uznać, że przysługuje jej interes prawny w dochodzeniu ustalenia nieważności umowy, a dokładniej ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu. Dopiero ostateczne rozstrzygnięcie w zakresie powództwa o ustalenie nieważności umowy kredytu

zniesie stan niepewności powódki (kredytobiorczyni) co do zasadności uiszczania rat, których termin wymagalności jeszcze nie nastąpił, i sposobu rozliczenia umowy. Wyrok odnoszący się zatem jedynie do roszczenia dotyczącego zapłaty nie zakończyłby w definitywny sposób powstałego między stronami sporu. Kwestia wzajemnego rozliczenia jest bowiem konsekwencją stwierdzenia nieważności umowy (zob. wyrok SN z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 44). Wyłącznie zatem wyrok ustalający nieistnienie stosunku prawnego jest w stanie usunąć w sposób kompletny stan niepewności istniejący pomiędzy stronami. Oznacza to, że nie jest wykluczone dochodzenie równocześnie zapłaty związanej z nieważnością umowy, jak i ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kreowanego tą umową; o dopuszczalności takiego połączenia decydują właściwości konkretnego stosunku prawnego.

11. W tym miejscu należy odnieść się do centralnego zarzutu skargi kasacyjnej powódki, a mianowicie naruszenia art. 496 i 497 k.c. wraz z powiązаныmi przepisami. Uznanie jego zasadności przesądza bowiem o kierunku rozstrzygnięcia i zarzutach dotyczących roszczenia odsetkowego.

Sąd Apelacyjny uznał za zasadne uwzględnienie podniesionego przez pozwanego zarzutu zatrzymania świadczenia wzajemnego do czasu zaspokojenia lub zabezpieczenia świadczenia drugiej strony. Stanowiska tego nie można podzielić, co wyjaśnił już Sąd Najwyższy w uchwale z 19 czerwca 2024 r. (III CZP 31/23), wskazując, że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie, która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną w całości podziela ten pogląd, nie aprobuując poglądu przeciwnego wyrażonego np. w uchwale Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20 (OSNC 2021, nr 6, poz. 40) czy w uchwale Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21.

Stosownie do art. 496 k.c., jeżeli skutek odstąpienia od umowy strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaofiaruje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Przepis ten stosuje się odpowiednio w razie

rozwiązania lub nieważności umowy wzajemnej (art. 497 k.c.). Prawo zatrzymania polega zatem na zatrzymaniu rzeczy bądź świadczenia wzajemnego.

Ustawodawca, przewidując prawo zatrzymania w przypadku rozliczenia świadczeń z umów wzajemnych, ma na względzie zabezpieczenie interesów stron w stosunkach cywilnoprawnych, w których między świadczeniami stron istnieje łączność tego rodzaju, że zachodzi w związku z tym potrzeba skoordynowania ich zwrotu, w przeciwnym razie dłużnik narażony byłby na negatywne konsekwencje. Skorzystanie z prawa zatrzymania świadczenia ma na celu doprowadzenie do sytuacji, w której obie strony równocześnie wykonają względem siebie swoje obowiązki bądź roszczenie zatrzymującego zostanie stosownie zabezpieczone. Stąd prawo zatrzymania ustaje z chwilą zabezpieczenia roszczenia chronionego prawem zatrzymania (art. 496 *in fine* k.c.). Ustępuje ono zatem przed innym zabezpieczeniem, czyli ma charakter subsydiarny (pomocniczy).

Pokreślenia wymaga, że przeciwstawne wierzytelności pieniężne mogą co do zasady zostać umorzone przez potrącenie, co zapewnia dalej idącą ochronę interesów stron, niż prawo zatrzymania. Zasadniczą funkcją potrącenia jest zaspokojenie roszczenia, a skorzystanie z tego instrumentu skutkuje wygaśnięciem obowiązku świadczenia, co odróżnia tę instytucję od prawa zatrzymania, które wywołuje jedynie skutek zawieszający i wstrzymuje obowiązek świadczenia retencjonisty. Z tego względu uznanie, że w przypadku wzajemnych wierzytelności pieniężnych strony mają prawo do zatrzymania świadczenia (i powstrzymania się od potrącenia) mogłoby przy tym rodzić ryzyko nadużycia tego uprawnienia przez strony. W szczególności skuteczne skorzystanie przez jedną ze stron z prawa zatrzymania musiałoby wywrzeć skutek w postaci uniemożliwienia skorzystania z potrącenia przez drugą stronę. Skutek taki wystąpiłby z tego powodu, że jedną z przesłanek dopuszczalności potrącenia jest wymagalność wierzytelności przedstawianej do potrącenia, rozumiana jako możliwość domagania się przez wierzyciela niezwłocznego spełnienia świadczenia przy wykorzystaniu zapewnionych przez państwo środków przymusu. Wykonanie prawa zatrzymania sprawia, że stan wymagalności roszczenia drugiej strony nie może powstać albo też ustaje, jeżeli roszczenie to stało się wymagalne wcześniej. W ten sposób podmiot, który chce uniknąć realizacji wzajemnych wierzytelności, mógłby

wykorzystując prawo zatrzymania, osiągnąć taki rezultat nie tylko przez to, że sam powstrzymałby się ze skorzystaniem z uprawnienia do potrącenia, ale również uniemożliwiłby wykorzystanie takiego uprawnienia drugiej stronie.

Powyższą argumentację wspiera nadto stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażone w postanowieniu z 8 maja 2024 r., C-424/22, WN przeciwko Santander Bank Polska S.A., zgodnie z którym art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności zawartej przez instytucję bankową z konsumentem umowy kredytu hipotecznego z uwagi na nieuczciwy charakter niektórych warunków tej umowy powołanie się przez tę instytucję na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od wspomnianej instytucji ze względu na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia nieuczciwego charakteru tych warunków, od równoczesnego zaofiarowania przez rzeczonego konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od tej samej instytucji przez konsumenta na podstawie wspomnianej umowy, niezależnie od spłat dokonanych już w wykonaniu tej umowy (pkt 38).

W konsekwencji w niniejszej sprawie nie zachodziły podstawy do skorzystania przez pozwanego z prawa zatrzymania i to niezależnie od tego, czy umowa kredytu ma charakter umowy wzajemnej; sam fakt, że świadczenia obu stron nieważnej umowy kredytu mają charakter pieniężny wyklucza zasadność zastosowania prawa zatrzymania.

12. Zasługiwały wreszcie na uwzględnienie zarzuty powódki co do naruszenia przepisów prawa materialnego w odniesieniu do odmowy przyznania powódce odsetek za opóźnienie za okres określony w wyroku Sądu Okręgowego. Jak wyżej wyjaśniono, przede wszystkim bezzasadne było oddalenie powództwa co do odsetek za czas po podniesieniu zarzutu zatrzymania, a to z powodu braku podstaw do uznania dopuszczalności zarzutu zatrzymania.

W pozostałym zakresie trzeba wskazać, że w orzecznictwie i doktrynie nie ulega wątpliwości, że roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia mają charakter bezterminowy (zob. np. uchwały SN z 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNC 1991, nr 7, poz. 93, i z 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75; wyroki SN: z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76; z 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001, nr 11, poz. 166; z 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117; z 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03; z 11 marca 2010 r., IV CSK 401/09; z 8 lipca 2010 r., II CSK 126/10; z 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12; z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 760/15; z 9 lutego 2017 r., IV CSK 171/16, i z 29 września 2017 r., V CSK 642/16). W tej sytuacji termin spełnienia świadczenia wyznacza się na podstawie art. 455 k.c. Powinno ono być spełnione niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego, co nie oznacza, że natychmiast, lecz bez zbędnej zwłoki przy uwzględnieniu charakteru danego roszczenia.

W odniesieniu do sytuacji, w której w umowie kredytu zawarte są klauzule abuzywne, nie można pominąć, że konsument może następczo udzielić „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na postanowienie abuzywne i w ten sposób jednostronnie „przywrócić” mu skuteczność (oprócz uchwały z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, zob. orzecznictwo przywołane w uzasadnieniu uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22). Jeżeli tego nie czyni, albo nawet więcej – stanowczo oświadcza o braku woli związania niedozwolonymi, o „przywróceniu” skuteczności mowy być nie może.

Równocześnie trzeba mieć na uwadze, że w wyroku z 7 grudnia 2023 r., C-140/22, SM, KM przeciwko mBank S.A., Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie takiej wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw wynikających z dyrektywy jest uzależnione od złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy tego, iż nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, oraz konsekwencji uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną (pkt 65). W uzasadnieniu tego

wyroku podkreślono, że możliwość sprzeciwienia się przez konsumenta stosowaniu dyrektywy 93/13 nie może być rozumiana jako pozytywny obowiązek powołania się na jej przepisy w drodze sformalizowanego oświadczenia złożonego przed sądem, a skutek w postaci braku związania nieuczciwymi postanowieniami nie może zostać zawieszony albo uzależniony od przesłanek wynikających z prawa lub orzecznictwa krajowego (pkt 58). Stanowisko to zostało jeszcze mocniej zaakceptowane w postanowieniu z 3 maja 2024 r., C-348/23, KCB, MB przeciwko BNP Paribas Bank Polska S.A., gdzie wskazano, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że w kontekście stwierdzenia nieważności w całości zawartej z konsumentem przez instytucję bankową umowy kredytu na zakup nieruchomości ze względu na to, że umowa ta zawiera nieuczciwy warunek, bez którego nie może ona dalej obowiązywać, przepisy te stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą skutki prawne wiążące się ze stwierdzeniem nieważności owej umowy w całości są uzależnione od spełnienia przez tego konsumenta warunku zawieszającego, by ów konsument przed sądem krajowym złożył oświadczenie, w drodze którego wskaże, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy, z jednej strony, iż nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą stwierdzenie nieważności umowy kredytu na zakup nieruchomości, a z drugiej strony - skutków tego stwierdzenia nieważności, oraz po trzecie, że wyraża zgodę na stwierdzenie nieważności tej umowy (pkt 35).

Wszystkie powyższe elementy prowadzą do wniosku, szeroko przedstawionego w uzasadnieniu uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, że wezwanie skierowane do banku o zwrot uiszczonych na jego rzecz rat z powołaniem się na nieważność umowy lub abuzywność postanowień umownych spełnia wymagania wezwania, o którym mowa w art. 455 k.c. Stąd też wezwanie powódki skierowane do pozwanego w kwietniu 2018 r. warunkuje wymagalność roszczeń powódki – konsumenta o zwrot świadczeń, które spełniła, a tym samym możliwość żądania przez nią odsetek za opóźnienie.

13. Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną pozwanego, zaś stosownie

do art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w części zaskarżonej przez powódkę i oddalił w tym zakresie apelację pozwanego.

Konsekwencją kierunku rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu kasacyjnym było rozstrzygnięcie o kosztach oparte na art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Adam Doliwa

Joanna Misztal-Konecka

Mariusz Załucki

(R.N.)

[ał]